

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 4, גיליון 4, אפריל 2016

תוכן העניינים

- 2 איי טיראן וסנפיר בלב המחאה המקוונת
- 4 השיח הפאן לאומי-דתי ברשתות הטורקיות בצל המלחמה בקווקז
- 6 הקמפיין המקוון של אחמדינז'אד בדרך ל"קאמבק" פוליטי

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות חברתיות על שם דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון אפריל של **בניהייב**. בגיליון זה נציג את השיח הציבורי סביב סוגיית מסירת האיים טיראן וסנפיר מריבונות מצרים לריבונות סעודיה וניצולו לניגוח המשטר המצרי ולערעור יציבותו; נדון בחשיבות ההזדהות הלאומית והדתית של הציבור בטורקיה באמצעות תמיכתם בעם האזרי, ובביטוי שיש להזדהות זו במדיניות החוץ הטורקית. כמו כן, נעסוק בשימוש הנרחב שעושים נשיא איראן לשעבר, מחמוד אחמדינז'אד, ותומכיו ברשת, שהפכה במה אלטרנטיבית להפצת קמפיינים של מועמדים במערכות בחירות באיראן.

קריאה מהנה!

איי טיראן וסנפיר בלב המחאה המקוונת

ד"ר מיכאל ברק

מאז הכרזת המשטר המצרי על חתימת ההסכם להעברת האיים טיראן וסנפיר מריבונות מצרית לריבונות סעודית בראשית אפריל השנה, מתנהל ברשתות החברתיות במצרים שיח קדחתני בנושא. מחד גיסא, השיח מתאפיין בהבעות תמיכה בנשיא אל-סיסי ובמדיניות החוץ שלו, בדגש על הידוק היחסים בין מצרים לערב הסעודית. מאידך גיסא, השיח מתאפיין בהסתייגות קשה נוכח ה"וויתור" על טריטוריה מצרית וסלידה עמוקה ממשטר אל-סיסי ומהדיכוי שהוא מפעיל לכאורה כנגד אזרחיו. שיח זה כבר הוביל להפגנות נרחבות של כמה אלפי מפגינים בקהיר ובאלכסנדריה, שתוארו בידי מתנגדי המשטר כהמשך למהפכת ה-25 בינואר.

האיים טיראן וסנפיר השוכנים במפרץ עקבה נמצאו עד 1950 בידי סעודיה, והועברו באותה שנה למצרים בשל חשש להשתלטות ישראלית עליהם. מאז עלייתו של אל-סיסי לשלטון התחזקו היחסים בין מצרים לסעודיה על רקע התגברות האיום האיראני והטרור האסלאמי. במסגרת הידוק הקשרים בין המדינות וכהכרה על הסיוע הכלכלי הנרחב שסיפקה סעודיה למצרים, הסכימה האחרונה להיעתר לבקשת סעודיה להשיב לה את שני האיים.

באנר שהופץ ברשתות החברתיות תחת הכיתוב "עואד מכר את אדמתו"

שיח ציבורי נרחב התפתח ברשתות החברתיות במצרים סביב השבת האיים לסעודיה. מהלך זה תואר כבגידה קשה בעם המצרי וכהתרפסות של מצרים בפני סעודיה.¹ גולש מצרי כתב לדוגמה כי "העם חש בגידה. אדמת מצרים נמכרה בזול".² אחרים טענו שאל-סיסי מכר את האיים תמורת הטבה כספית מהמשטר הסעודי. פעילי תנועת ה-6 באפריל, תנועת נוער המתנגדת למשטר, קראו לצבא שלא לשתוק על אובדן הטריטוריה וטבעו את הסיסמא "סיסי לא מייצג אותי במכירתם [של האיים]".³ בין התכתובות הנזעמות, הופץ ברשת שיר בגנותו של סיסי בשם "עואד מכר את אדמתו". "עואד" הוא דמות הלקוחה משיר מצרי ישן בעלת קונוטציה שלילית ונלעגת, המתוארת כמי שמכרה את אדמתה.⁴

שיח נרחב התפתח גם סביב שאלת הבעלות הרשמית על האיים. גולשים מצריים רבים טענו כי האיים היו שייכים למצרים עוד טרם הקמתה של ערב הסעודית. לדבריהם, מסמכים היסטוריים מוכיחים כי האימפריה העות'מאנית העבירה למצרים את שני האיים בשנת 1906, וכי אומות העולם התייחסו אליהם לאורך ההיסטוריה כאיים מצריים.⁵ מפלגת עיד אל-ת'ורה, שנחשבת למבקרת בולטת של המשטר, ציינה בחשבון הפייסבוק שלה כי "שני האיים, אפילו כל אדמת חצי האי ערב והגבול עם תימן הינן אדמות השייכות באופן מלא לריבונות המצרית [...] גם סודן, וכל פלסטין לרבות רצועת עזה, ירדן וחלקים מאדמת אל-שאם היו תחת ריבונות מצרים!!!!".⁶ חבר הפרלמנט היתים אל-ח'ירי הסכים לרוח הדברים וציין כי רק לחץ עממי ישכיל להוביל לשינוי ההחלטה.⁷

תומכי אל-סיסי טענו בתגובה כי מסירת האיים קשורה בביטחון לאומי בשל חשיבות חיזוק הקשרים עם סעודיה, ונעשתה כדן.⁸ חלקם אף האשימו את איימן נור, מייסד מפלגת עיד אל-ת'ורה, בזיוף מסמכים שייחסו לאל-סיסי קבלת שוחד כספי תמורת העברת האיים.⁹ אחד הגולשים ציין כי אפילו ישראל מכוונת

הסכמים עם לבנון, קפריסין ועזה בעניין שדה הגז שהתגלה במימי הים התיכון, ולכן הסכם עם מדינה ערבית, על אחת כמה וכמה, הינו לגיטימי.¹⁰ גולשים סעודיים הצטרפו גם הם לשיח, הגנו על ההסכם והביאו הוכחות היסטוריות לזכות הבכורה שיש לסעודיה על האיים.¹¹

השיח הרשתי התפתח בחלק מהמקרים להתנגשות בין גולשים סעודיים לגולשים מצרים סביב יחסי מצרים-סעודיה. גולש סעודי העיר לדוגמה שהידוק היחסים בין שתי המדינות חיוני בראש ובראשונה למצרים הזקוקה לסיוע הכספי הסעודי שתורם ליציבותה הכלכלית. בתגובה לכך הפטירה גולשת מצרייה שטוב יהא אם סעודיה תפסיק את תמיכתה בשליטים רודניים, והוסיפה כי התמיכה נובעת מתוך אינטרס סעודי טהור שנועד לחזק את מעמדה הגיאופוליטי באזור, שכן "נפילה של מצרים תוביל לפילת סעודיה".¹² גולשים המזוהים עם תנועת האחים המוסלמים, תנועת ה-6 באפריל ותנועות שמאל כדוגמת "הסוציאליסטיים המהפכניים", השתמשו בסוגיית האיים כדי ליזום הפגנות כנגד השלטון וקראו לתומכיהם לצאת לרחובות ולהפגין. לשם כך אף השיקו תיוג (האשטאג) בשם "יום שישי: האדמה היא הכבוד",¹³ שצבר למעלה ממאה אלף ציוצים. בתגובה להתארגנות, פרסם שר הפנים המצרי אזהרה בפייסבוק לפיה בכוונת האחים המוסלמים לנצל את המחאה ליצירת כאוס ולהתנגשות בין אזרחים לכוחות הביטחון (וחשף, בין היתר, את כוונת הראש בו מתייחסים במצרים לרשתות החברתיות מאז הפלת מובארכ).¹⁴ תומכי אל-סיסי גינו גם הם את ההפגנות המתוכננות והביעו תמיכה בנשיא תחת התיוג "כולנו יד אחת עם סיסי".¹⁵ אחד הגולשים כתב כי העם ניצב לימינו של אל-סיסי "נגד מזימתם של אילו הקוראים להפגנה הרעילה... ונגד בוגדים הפועלים בתוך מצרים [...]".¹⁶ גינויים הושמעו גם על ידי גולשים סעודיים אשר האשימו את האחים המוסלמים בניסיון לערער את יציבותה הביטחונית של מצרים.

ההפגנות שנערכו בסופו של דבר ב-15 באפריל ברחובות קהיר ואלכסנדריה לוו בהחרפת השיח ברשתות נגד משטרו של אל-סיסי והתבטאו בדיווחים ובהעלאת סרטונים מהשטח.¹⁷ מעצרים של מפגינים רבים הלהיט את השיח, ורבים ניצלו את ההזדמנות כדי למחות כנגד סוגיות נוספות, כגון העדר חירויות פרט. אחד הגולשים ציין לדוגמה: "מסירת האיים הינה הקש האחרון ששבר את גב הגמל. היא מבטאת חלק מבעיה רחבה יותר הקיימת במצרים".¹⁸ רבים מהמפגינים התמלאו רגשות אופוריה ותיארו את המחאה כהמשכו של האביב הערבי במצרים. אחד מהם ציין: "זוהי איננה מהפכה אחרת אלא אותה מהפכה של ה-25 בינואר" שעשויה, לדבריו, להתקיים עד אשר תבוער השחיתות ויושגו חירות וצדק למצרים. מונא טחאוי, אקטיביסטית מצרית ידועה, הביעה סיפוק רב מפרוץ המחאה: "אני שמחה לראות את אנשי מצרים שוברים את מחסום הפחד שאל-סיסי השליט על המדינה".¹⁹

השיח הרשתי מציג מורת רוח בקרב חלקים גדולים בציבור המצרי כלפי המשטר ואולי אף כרסום גובר בבסיס כוחו, נוכח המחיר הטריטוריאלי שנאלצת מצרים לשלם לסעודיה. התמיכה הסעודית במצרים נתפשת גם היא כבעייתית ומתוארת בעיני מתנגדי המשטר המצרי לא כתמיכה במדינתם, אלא כתמיכה במשטר אל-סיסי המנציחה את דיכוי חירויות הפרט.

השיח הפאן לאומי-דתי ברשתות הטורקיות בצל המלחמה בקווקז

חי איתן כהן ינרוג'ק

לאחר שהרשתות החברתיות בטורקיה סערו בחודשים האחרונים סביב מתקפות הטרור שהתרחשו באנקרה ובאיסטנבול, והאבדות הכבדות שספג הצבא הטורקי בקרבות בדרום-מזרח המדינה מול המחתרת הכורדית, כבש הסכסוך המזויין בין אזרבייג'ן לרפובליקה הארמנית נגורנו קרבאך (להלן: ראנ'ק) את השיח הציבורי. ככלל, התייצבו הגולשים הטורקים לצד אזרבייג'ן מתוך הזדהות לאומית ודתית עמוקה עם העם האזרי. עמדה זו זכתה לתמיכת הפוליטיקאים הטורקים, שראו בכך אמצעי לרכישת אהדת הציבור. ברקע לדברים עומדים, בין היתר, הסכסוך ארוך שנים בין הטורקים לארמנים סביב סוגיית השואה הארמנית, וחששם של הטורקים מאפשרות הופעתה של נוכחות צבאית רוסית על אדמת ארמניה השוכנת לגבולם המזרחי.

פוסטר שהופץ בטוויטר תחת התיג:

#TürkiyeSeninleAzerbaycan

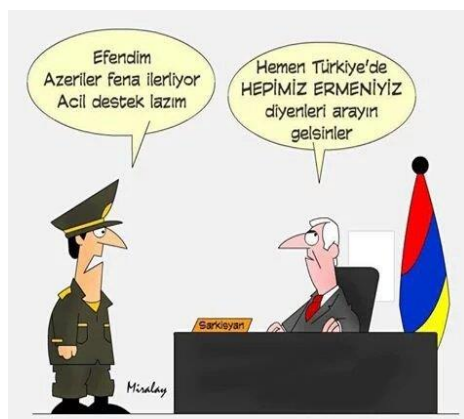
(טורקיה איתך אזרבייג'ן)

אזור נגורנו קרבך, השוכן בקווקז בין ארמניה ואזרבייג'ן, כולל שתי קבוצות אתניות-דתיות עיקריות – אוכלוסייה אזרית-מוסלמית ואוכלוסייה ארמנית-נוצרית. בשנת 1805 נכבש האזור על ידי האימפריה הרוסית. לאחר המהפכה הקומוניסטית ב-1917, הוקמו ב-1920 הרפובליקות הסובייטיות הסוציאליסטיות אזרבייג'ן וארמניה ואזור נגורנו קרבאך, בעל הרוב הארמני, הפך לאוטונומיה תחת ריבונות אזרבייג'ן.²⁰ עם התפרקות ברית המועצות בשנת 1991, הכריזו הארמנים בנגורנו קרבאך על עצמאות, והאזור נקרא מאז "הרפובליקה הארמנית נגורנו קרבאך". ישות מדינית זו לא זכתה מעולם להכרה בינלאומית והיא שייכת על פי החוק הבינלאומי לאזרבייג'ן. על פניו, תפקדה ראנ'ק כישות עצמאית ונפרדת ממדינת ארמניה, על אף היחסים ההדוקים שהתקיימו ביניהם. זאת בשל רצונה של ארמניה להימנע מלהיתפס כמי שפועלת לסיפוח האזור

לתחומה. מראשית ימיה של ראנ'ק היא היוותה מוקד לסכסוך אתני בין האוכלוסיות האזרית והארמנית שבה. ב-1994 הגיעו הצדדים להפסקת אש בתיווך רוסי ששימרה את הסטאטוס קוו שנקבע עם קריסת בריה"מ, והותירה את החבל בידי הארמנים.²¹ באזור המשיכו להתקיים מעת לעת חילופי אש כאשר בנובמבר 2014 חלה הידרדרות משמעותית ביחסים שבין האזרים לארמנים, בעקבות הפלת מסוק ארמני על ידי האזרים.²² הידרדרות זו הגיעה לשיאה בתחילת אפריל השנה, עם חידוש העימות הצבאי בין הצדדים.

כפי שראינו לא אחת, הגולשים הטורקים נוטים להתעניין במתחולל בעולם המוסלמי, ובעיקר בהתרחשויות הנוגעות לעמים הנחשבים לחלק ממשפחת העמים הטורקיים. עמדה הציבור הטורקי מושפעת, על פי רוב, מהזהות הלאומית והדתית של אותם עמים. לא מפתיע אפוא שבסכסוך הנוכחי, אזרבייג'ן היא זו שזוכה לתמיכת הציבור הטורקי. האתוס המעוגן היטב בתודעה הטורקית לפיה טורקיה ואזרבייג'ן הן שתי מדינות של אומה אחת מבחינה אתנית, ממלא תפקיד חשוב בהזדהות הטורקים עמה. אתוס זה מושתת, בין היתר, על הדמיון השפתי והתרבותי שחולקים שני העמים, שהופך את הקשר בין המדינות לאורגני. עמדת הטורקים מושפעת גם מהמתיחות המסרבת לשכוח בין טורקיה לארמניה סביב הפרשנות השונה של כל אחת מהמדינות ביחס לאירועי שנת 1915. בעוד שהארמנים מתארים זאת כשואה שביצעה האימפריה

העוסמאנית בעם הארמני, מכחישים הטורקים טענה זו ומכריזים ששני העמים, הן הטורקים והן הארמנים, הם קורבנות מלחמת העולם הראשונה.

קריקטורה שהופצה בטוויטר, בה נראה חייל המודיע לנשיא ארמניה על התקדמות האזרים והצורך בתגבורת מיידית. בתגובה, משיב הנשיא כי יש להזעיק לחזית את ה"טורקים אשר קראו לעצמם ארמניים"

במסגרת השיח ברשתות הטורקיות, יצרו הגולשים תיוגים דוגמת "#טורקיה אתך, אזרבייג'ן" ו-"#שים קץ לכיבוש"²³ כמו כן, הפיצו הגולשים עצומה להעלאת הסכסוך לסדר היום של הבית הלבן בווינגטון, במטרה ליצור לחץ דיפלומטי על ראנ"ק, ועל ארמניה התומכת בה בעקיפין.²⁴ חיצו ביקורת הופנו גם כלפי טורקים שכינו עצמם בעבר "ארמנים" כאקט של הזדהות, לאחר ההתנקשות בעיתונאי הטורקי הבכיר ממוצא ארמני, חראנט דינק, בשנת 2007.²⁵ בקריקטורה שהופצה ברשת, הם נקראים לסייע לארמנים בלחימה נגד האזרים (ראה תמונה מצורפת).²⁶

העימות הצבאי בקווקז מצטייר ברשתות הטורקיות כבעל פוטנציאל התרחבות למערכה צבאית כוללת, שהשפעתה עשויה להיות מורגשת גם בטורקיה. על פי סברה רווחת ברשתות, הסכסוך הינו תוצאה של הפעלת לחץ ישיר על הארמנים בנגורנו

קרבאך מצד רוסיה – הנתפשת כפטרונותה המסורתית של הארמנים – כדי שאלה יתקפו את האזרים. המניע שעומד בבסיס טיעון זה, כפי שהציגוהו הגולשים, הינו רצונם של הרוסים לגרום לארמניה התומכת בראנ"ק כלכלית וצבאית להזדקק לתוספת של סיוע צבאי רוסי, כולל בכוח אדם. כפועל יוצא, טורקיה עשויה לשיטתם למצוא עצמה מתמודדת בעתיד מול נוכחות רוסית נרחבת על אדמת ארמניה, השוכנת לגבולה המזרחי. מהלך זה עשוי להשלים את כיתורה של טורקיה על ידי כוחות רוסים המצויים כיום בגבולה הדרומי (סוריה), הצפוני (בים השחור) והמערבי (בים האגאי, שם פתחו ספינות רוסיות באש לעבר דייגים טורקים רק בדצמבר האחרון).²⁷ טענה זו ממחישה את החשדנות והמתח הגוברים בקרב הציבור הטורקי כלפי רוסיה, לאחר הפלת המטוס הרוסי ב-24 בנובמבר 2015 בעקבות הפרת ריבונותה האווירית.

הפוליטיקאים הטורקים ובראשם ראש הממשלה, אחמט דאוטאולו ודובר מפלגת הצדק והפיתוח (AKP) עומר צ'ליק, לא נשארו אדישים לשיח הציבורי והצהירו רשמית על תמיכת טורקיה ב"נשמת אזרבייג'ן" (*Can Azerbaijan*).²⁸ בסכסוכים מהסוג הזה, בולט רצונם של הפוליטיקאים למצב את טורקיה כפטרונות המוסלמים, ובפרט של העמים הטורקיים, וככוח עולה בעולם המוסלמי במטרה להעלות את קרנה של הממשלה בעיני הציבור הטורקי. מניע זה מתבטא לא אחת בהשתלחויות נטולות רסן במדינות שהטורקים רואים כפוגעניות כלפי אותם עמים. טקטיקה פוליטית זו הוכחה כמוצלחת, כפי שבא לידי ביטוי בשביעות הרצון שהראה הציבור בטורקיה בסקרי דעת קהל, לאחר אירועים מהסוג הזה.²⁹

הסכסוך בין אזרבייג'ן לבין ראנ"ק מדגים את האופן שבו בוחר הציבור הטורקי לעמוד לצד הדומה לו, כאשר הלאומיות הפאן-טורקית והזהות הדתית הפאן-אסלאמית משחקות תפקיד משמעותי. הממשלה הטורקית מצדה, מודעת לתופעה זו ומשתמשת בה כקרדום להגדלת כוחה הפוליטי. ניסיונות העבר מלמדים כי כל ביקורת חריפה או עמדה לעומתית נחרצת של הממשל הטורקי כנגד ישראל, סין, רוסיה או ארמניה, הגדילו את תמיכת הציבור הרואה בכך הפגנת כוח של טורקיה מול מדינות בעלות השפעה. בכך בא לידי ביטוי מאפיין בולט של מדיניות החוץ הטורקית, המעוצבת במידה רבה כדי לשרת את מדיניות הפנים שלה.

הקמפיין המקוון של אחמדינו'אד בדרך ל"קאמבק" פוליטי

ד"ר רוז צימט

בראשית אפריל 2016 שאל עיתונאי איראני את הנשיא לשעבר, מחמוד אחמדינו'אד, לגבי האפשרות כי יתמודד בבחירות הבאות לנשיאות בקיץ 2017. אחמדינו'אד, שנמנע מתשובה מפורשת, השיב: "אנשאללה, בשנת 96 [שנת 1396 בלוח האיראני מקבילה לשנת 2017] כולנו נתראה"³⁰. בהתבטאות אחרת אמר הנשיא לשעבר, כי למועצת שומרי החוקה אין כל סיבה לפסול את מועמדותו בבחירות. בפגישה שערך לאחרונה אחמדינו'אד עם כמה מתומכיו, אמר כי לא רק הרפורמיסטים ותומכי הממשלה, כי אם גם חלק מהשמרנים, פוחדים מפני האפשרות כי יתמודד בבחירות הבאות. על אף ההצהרות העמומות, אחמדינו'אד נראה כמי שהחל קמפיין נרחב לקראת חזרה אפשרית לחיים הפוליטיים, כאשר הרשת משמשת כבמה העיקרית להפצתו.

ב-2013 סיים אחמדינו'אד שתי תקופות כהונה בנות ארבע שנים כל אחת. בהתאם לחוקת איראן הוא רשאי להתמודד שוב על משרת הנשיא בבחירות 2017. במקרה כזה הוא צפוי להתמודד מול הנשיא רוחאני, שינסה, ככל הנראה, להיבחר לתקופת כהונה שנייה. אחמדינו'אד הפתיע בשנת 2005 כאשר זכה בניצחון סוחף על נשיא איראן לשעבר, עלי-אכבר האשמי רפסנג'יאני. ואולם, את כהונתו השנייה סיים כשהוא מבודד וחבול פוליטית, לאחר שנתיים של מאבקי כוחות חסרי תקדים בצמרת ההנהגה. העימות בין נאמני ח'אמנהאי לתומכי אחמדינו'אד נסוב לא רק סביב מאבקי כוח פוליטיים, אלא שיקפו גם מאבק אידיאולוגי חריף על זהותה של הרפובליקה האסלאמית. תפיסותיהם המשיחיות של הנשיא ומקורביו, אשר קראו תיגר על מעמדם של אנשי הדת, לצד הדגשת הרכיב הלאומי-תרבותי בזהות האיראנית על פני האסלאם, נתפסו על-ידי הממסד השמרני בראשות האייתוללה ח'אמנהאי כאיום משמעותי.³¹ כפועל יוצא מזה, הפנה הממסד את עיקר משאביו, שהופנו בעבר נגד הזרם הרפורמיסטי, למערכה נגד הנשיא ותומכיו.

התקשורת האיראנית עוסקת בשבועות האחרונים בהרחבה בעניין חזרתו של אחמדינו'אד לחיים הפוליטיים. האתר "נאמה ניוז" דיווח כי הוא כבר החל להיערך לקראת הבחירות וציטט את אחד מיועציו הבכירים לשעבר, עבד אל-רזא דאווארי, שאמר שאחמדינו'אד הוא היחיד שיכול להביס את הנשיא המכהן, חסן רוחאני, בבחירות הקרובות.³² פרשן פוליטי בכיר מאוניברסיטת טהראן, פרופ' סאדק זיבאכלאם, העריך אף הוא כי אחמדינו'אד ממתין להזדמנות לשוב לפוליטיקה. בריאיון לאתר "פרארו" אמר זיבאכלאם כי במקרה שהנשיא רוחאני לא יוכל להציג שיפור במצב הכלכלי בשנה הקרובה, אחמדינו'אד עשוי לנצל זאת על מנת לשוב ולהתמודד בבחירות. בהתייחסו לאפשרות כי מועצת שומרי החוקה תמנע מאחמדינו'אד להתמודד בבחירות, העריך זיבאכלאם כי אם המועצה תהיה משוכנעת שיש באפשרותו של אחמדינו'אד להביס את הנשיא המכהן, היא עשויה לאשר את מועמדותו מתוך מטרה להציל את המחנה השמרני מתבוסה.³⁴³³

כרזת תמיכה באחמדינז'אד שהתפרסמה
בערוצי "טלגרם" בראשית אפריל 2016

אחמדינז'אד, מצידו, הרחיב בחודשים האחרונים את פעילותו הציבורית, את הופעותיו הפומביות ואת נסיעותיו ברחבי המדינה. במהלך ראש השנה האיראני (נורוז) בחודש מרץ האחרון קיים סיור מתוקשר באתרי קרבות מלחמת איראן-עיראק בדרום-מערב המדינה, שנוצל על-ידו לפגישות עם אזרחים ולהטחת ביקורת כנגד מדיניות הנשיא רוחאני.³⁵ בד בבד, נצפתה בחודשים האחרונים פעילות הסברתית נרחבת של הנשיא ותומכיו במרחב המקוון. במסגרת זו הושק אתר אינטרנט רשמי מושקע ופעיל במיוחד, באמצעותו מועברים עדכונים שוטפים על פעילותיו והצהרותיו של אחמדינז'אד, מפורסמות תמונותיו, מסופקות סטטיסטיקות שנועדו להציג את הישגיו כנשיא, בעיקר בתחום הכלכלי, ונעשה בו שימוש כערוץ ליצירת קשר ולגיוס תומכים.³⁶ במקביל לפעילות האתר, מנהלים הנשיא לשעבר ותומכיו חשבונות בפייסבוק, באינסטגרם ובטוויטר.³⁷

ואולם, עיקר המערכה ההסברתית למען אחמדינז'אד מנוהלת על ידי תומכיו באמצעות "טלגרם", יישומון (אפליקציית) המסרונים המידיים הנפוץ מאוד באיראן עם למעלה מ-20 מיליון משתמשים. מלבד ערוץ הטלגרם הרשמי של אחמדינז'אד, שבו חברים (נכון למחצית אפריל) למעלה מ-8,200 גולשים³⁸, וערוץ טלגרם מרכזי בשם "ממשלת האביב" (זולת-י בהאר) המשמש גם הוא את תומכיו וכולל למעלה מ-12 אלף חברים³⁹, פועלים כיום עשרות ערוצים וקבוצות טלגרם של תומכי אחמדינז'אד. רוב הערוצים והקבוצות הללו כוללים כמה מאות חברים והם פועלים בחתך גיאוגרפי-ארצי, בהתאם למחוזות השונים באיראן. הפעילות בטלגרם כוללת גילויי תמיכה באחמדינז'אד לצד הפצת תכנים אידיאולוגיים-מהפכניים ודתיים-אסלאמיים, כדוגמת הנצחת זכרם של חללי משמרות המהפכה שנהרגו בסוריה, ביקורת על מדיניות הנשיא רוחאני, במיוחד בנוגע להסכם הגרעין ולסוגיות כלכליות, הסתה נגד מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית, הפצת תפיסות משיחיות שיעיות וכיוצא בזה.

הבחירה ברשתות החברתיות ככלי עיקרי לניהול המערכה ההסברתית של הנשיא לשעבר אינה מקרית. העימות החריף שפרץ בין אחמדינז'אד למנהיג העליון ולממסד הדתי, והמערכה שניהל נגדו הממסד, הותירו אותו למעשה ללא גיבוי משמעותי מצד מפלגות או ארגונים רשמיים הפועלים בזירה הפוליטית, כולל בקרב המחנה השמרני. רוב התקשורת הממסדית אימצה, אף היא, גישה עוינת כלפיו. בנסיבות אלה הפכו הרשתות החברתיות לזירה עיקרית בה מתאפשר לנשיא לשעבר לגייס תמיכה ציבורית באופן ישיר ובלתי אמצעי. פעילות אחמדינז'אד ותומכיו ברשתות משקפת מגמה גוברת בשנים האחרונות של הפיכת הזירה המקוונת לזירה מרכזית לניהול מערכות בחירות באיראן, במיוחד במקרים בהם המועמדים נדרשים לפצות על חשיפה מוגבלת או סיקור עוין באמצעי התקשורת המסורתיים.⁴⁰

מוקדם להעריך האם אחמדינז'אד יחליט בסופו של דבר להתמודד בבחירות הבאות לנשיאות איראן והאם תאושר מועמדותו על-ידי מועצת שומרי החוקה. הצלחתו בבחירות, במידה ותאושר, תלויה ביכולתו לגייס

תמיכה ציבורית, בין היתר באמצעות הרשתות החברתיות. יש להניח, לפיכך, כי השימוש שיעשו תומכיו ברשתות יתרחב בשנה הקרובה, כחלק מהמאמץ להניח תשתית הסברתית ראויה למקרה שאחמדינו'אד יחליט לשוב ולהתמודד. השימוש הגובר שעושים מועמדים ותומכיהם ברשת המקוונת במערכות בחירות באיראן מצביע על מיצובה כבמה אלטרנטיבית להפצת קמפינים תקשורתיים עבור מי שידו אינה משגת לעשות זאת באמצעות התקשורת המסורתית.

-
- 1 #تياران_مصرية; #صنافير_مصرية; #الحجاز_مصرية; #عواد_باع_ارضك
 - 2 אוחר ב-9 באפריל, 2016: <https://twitter.com/tarek00707/status/718875960284745728>
 - 3 <https://www.facebook.com/6aprilshabab/?fref=photo>
 - 4 אוחר ב-12 באפריל, 2016: <https://www.facebook.com/Twsela/videos/1112672622113917>
 - 5 אוחר ב-10 באפריל, 2016:
 - 6 https://www.facebook.com/masalarabiaofficial/videos/470126569847103/?comment_tracking=%7B%22tn%22%3A%22O%22%7D
 - 7 אוחר ב-11 באפריל, 2016:
 - 8 <https://www.facebook.com/GhadAlthawra/photos/a.366789780081411.86440.366762866750769/1019140098179706>
 - 9 <https://www.facebook.com/haitham.elhariri>
 - 10 .Ibid
 - 11 אוחר ב-14 באפריל, 2016: <http://www.elfagr.org/2101867>
 - 12 https://www.facebook.com/haitham.elhariri/posts/10153294582571157?comment_id=1015329465736_1157&comment_tracking=%7B%22tn%22%3A%22R0%22%7D
 - 13 אוחר ב-13 באפריל, 2016:
 - 14 https://www.facebook.com/haitham.elhariri/posts/10153294582571157?comment_id=1015329465736_1157&comment_tracking=%7B%22tn%22%3A%22R0%22%7D
 - 15 #مصر_ترحب_بالمملك_سلمان
 - 16 אוחר ב-16 באפריל, 2016: <https://twitter.com/AmiraTamerH/status/721051523564838912>
 - 17 #جمعة_الأرض
 - 18 אוחר ב-14 באפריל, 2016:
 - 19 <https://www.facebook.com/MoiEgy/photos/a.181676241876047.36036.181662475210757/1072537809456548/?type=1&theater>
 - 20 #كلنا_يد_واحد_مع_السيدي
 - 21 <https://twitter.com/MasterLocalZone/status/720870334333722624>
 - 22 ראו לדוגמא סרטונים ב: <https://twitter.com/i/moments/720992120744603650>
 - 23 #عواد_باع_ارضك
 - 24 אוחר ב-15 באפריל, 2016:
 - 25 <https://twitter.com/monaeltahawy/status/721023729392820225>
 - 26 Tim Potier, *Conflict in Nagorno-Karabakh, Abkhazia, and South Ossetia* (The Hague, Kluwer Law International, 2001) p.2
 - 27 Tim Potier, *Conflict in Nagorno-Karabakh, Abkhazia, and South Ossetia* (The Hague, Kluwer Law International, 2001) pp.7-8
 - 28 Gallia Lindenstrauss, "Nagorno-Karabakh: The Frozen Conflict Awakens" Strategic Assessment, Vol.18, No.1, April 2015, p.97
 - 29 [http://www.inss.org.il/uploadImages/systemFiles/adkan18_1ENG%20\(5\)_Lindenstrauss.pdf](http://www.inss.org.il/uploadImages/systemFiles/adkan18_1ENG%20(5)_Lindenstrauss.pdf)

-
- AzerbaycanaDestekOl #işgaledurde #TürkiyeSeninleAzerbaycan#²³
KarabakhNow #KarabakhPeace #qarabağ #azerbaijan #AkımdanGeçen #Azerbaijani #azerbaycan#
#baku
- “Establish justice and prevent a great catastrophe”, אוחר ב-20 באפריל, 2016:²⁴
<https://petitions.whitehouse.gov/petition/establish-justice-and-prevent-great-catastrophe>
- “Hepimiz Ermeniyiz pankartı”, InternetHaber, January 23, 2007.²⁵
<http://www.internethaber.com/hepimiz-ermeniyiz-pankarti-64109h.htm>
- אוחר ב-20 באפריל, 2016:²⁶
<https://twitter.com/Dokunan/status/717038066138001408>
- “Rus savaş gemisi Ege'de Türk balıkçı teknesine ateş açtı”, BBC Türkçe, December 14, 2015.²⁷
http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151213_rus_gemisi_ege
- אוחר ב-20 באפריל, 2016:²⁸
<https://twitter.com/Akparti/status/717279736544755712>
- Emre Erdoğan, Dış Politikada Siyasallaşma: Türk Kamuoyunun “Davos Krizi” ve Etkileri Hakkındaki²⁹
“אחמדינז'אד: בשנת 96 כולנו נתראה”, *פראו*, 3 באפריל, 2016.³⁰
- Raz Zimmt, “An Enemy from Within: the Iranian Regime and the New Political Challenge”, *FPRI*,³¹
June 2011.
<http://www.fpri.org/article/2011/06/an-enemy-from-within-the-iranian-regime-and-the-new-political-challenge>
- “הערכות אחמדינז'אד באביב 95 [2016] להתמודדות עם רוחאני באביב 96 [2017]”, *נאמה ניוז*, 4 באפריל, 2016.³²
- “אפשרות לחזרתו ולאישור מועמדותו של אחמדינז'אד”, *פראו*, 5 באפריל, 2016.³³
- “אחמדינז'אד: למועצת שומרי החוקה אין כל סיבה לפסול את מועמדותי”, *עצמי איראן*, 6 באפריל, 2016.³⁴
- “אנשאללה, כולנו נתראה בשנת 96”, *שרק*, 4 באפריל, 2016.³⁵
<http://www.ahmadinejad.ir>³⁶
- https://twitter.com/ahmadinejad_ir³⁷
- https://web.telegram.org/#/im?p=@dr_ahmadinejad³⁸
- <https://web.telegram.org/#/im?p=@dolatabaharchannel>³⁹
- רז צימט, “מסע בחירות וירטואלי - הרשתות החברתיות במערכת הבחירות באיראן”, *ביהייב*, כרך 4, גיליון 3 (מרץ 2016).⁴⁰
http://dayan.org/he/sites/default/files/Beehive_2016_March_HEB.pdf